

SIPOSNÉ DR. NÁNDORI ESZTER

Gazdasági növekedés hatása a jövedelmi szegénység alakulására Dél-Alföldön

A tanulmány kísérletet tesz a gazdasági válság jövedelmi szegénységre gyakorolt hatásának elemzésére. A jövedelemeloszlás változását nem pusztán az adott területi egység gazdasági teljesítményével összefüggésben vizsgálja, hanem a környező területi egységek gazdasági teljesítményének hatását is figyelembe veszi, mivel a tér és a szomszédság szerepe a regionális növekedésben és a területi egységek felzárkózásában egyre inkább felértékelődik (Nemes Nagy 2004). A szegénység és a társadalmi kirekesztettség kialakulását ugyanis nemcsak az egyéni és a családi sors idézheti elő, hanem az úgynevezett települési hátrány is hozzájárulhat ahhoz. A rendszerváltás előtt a földrajzi elhelyezkedés még nem befolyásolta jelentősen az elszegényedést, később azonban jelentős különbségek alakultak ki a szegénységi kockázatban a főváros és a falvak között, majd pedig az eltérő típusú településeken élők között. Ma az ország keleti és nyugati része között jelentős különbség figyelhető meg a szegénység tekintetében, a Dunántúl javára (Jász 2002).

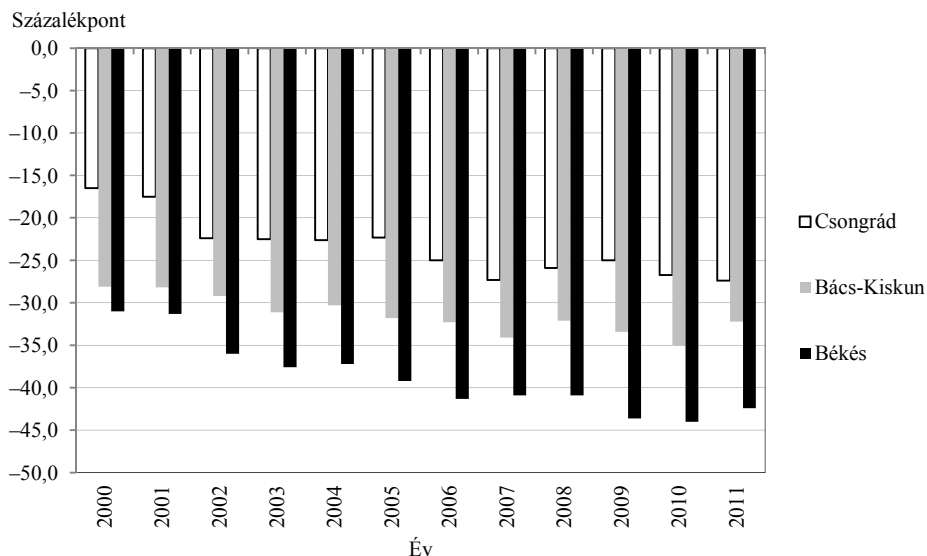
Az elmúlt évek gazdasági és társadalmi jellemzőinek alakulását jelentős mértékben befolyásolta a 2008-ban kirobbant gazdasági válság. A válság területi hatásáról megállapítható, hogy az eltérő mértékben érinti a fejlettebb és a kevésbé fejlett térségeket. A munkaerő-piaci kutatások kimutatták, hogy a válság elsősorban a fejlettebb térségeket sújtja. Az elmaradottabb területeken a válság arányaiban kisebb károkat okoz, mivel egy egyébként is alacsony foglalkoztatási szint nehezebben csökken a felére, mint egy magasabb (vagy az álláskeresők egyébként is magas száma nehezebben duplázódik meg, mint ha alacsony lenne a válság előtti számuk) (Lócsei 2010).

A tanulmány bizonyítani kívánja, hogy a gazdasági visszaesés nemcsak a társadalom egyre nagyobb arányának elszegényedéséhez járul hozzá, hanem a már szegényeket is egyre jobban elszegényíti, és a jövedelemeloszlás egyenlőtlenségét is növeli. Amennyiben ezek a feltételezések igaznak bizonyulnak, érdemes megvizsgálni, hogy egységnyi gazdasági növekedés (illetve visszaesés) milyen mértékben változtatja meg a szegények arányát, a szegénység mértékét és a jövedelemeloszlás egyenlőtlenségét.

A tanulmány a Dél-Alföld régiót vizsgálja, amely az egy főre jutó GDP alapján 2011-ben az ország harmadik legelmaradottabb térsége volt,¹ az Eurostat (2010) jelentése szerint pedig az Európai Unió húsz legszegényebb régiója között szerepel.² A régió megyéinek gazdasági teljesítménye az országos átlagtól jelentős mértékben elmarad (1. ábra). Az átlagtól való leszakadás az ezredforduló óta eltelt időszakban tovább nőtt. A régió megyéi közül leginkább Békés megyében jelentős a lemaradás.

¹ KSH adatai alapján.

² Az egy főre eső vásárlóerő-paritáson mért GDP szerint Dél-Alföld a 255. volt a 271 európai uniós régió között 2007-ben.

Egy főre jutó bruttó hazai termék elmaradása az országos átlagtól

Forrás: saját szerkesztés a KSH adatbázisa alapján.

A Dél-Alföld fejlettségi szintjére jellemző, hogy az ország 33 leghátrányosabb helyzetű kistérsége közül négy ebben a régióban található (Faluvégi 2010).

A szegénység fogalma és legfontosabb mutatószámai

A szegénység definiálása előtt egyrészt meg kell határoznunk, hogy elegendő-e csupán a jövedelmi helyzetet vizsgálni, vagy más tényezők (mint a munkaerő-piaci helyzet, iskolázottság, lakáshelyzet, szociális háló, kommunikációs csatornák) is befolyásolhatják a jólétet (Spéder 2002). Amennyiben csak a jövedelmi helyzetet vizsgáljuk, meg kell határoznunk, hogy milyen tényezőket tekintünk a jövedelem részének. Másrészt arra is választ kell találnunk, hogy hogyan húzzuk meg a határt szegény és nem szegény népesség között (Barr 2004).

A szegénységet sokan az alacsony jövedelemmel azonosítják (Bokor 1985). Számos szegénységkonceptió kizárólag a jövedelem alapján határozza meg a szegénység mértékét, abból kiindulva, hogy a pénz egy általános és univerzális eszköz, ami más javakra is átváltható. A jövedelmi helyzet kizárólagos figyelembe vétele azért is előnyös, mert így viszonylag egyszerűen definiálható a szegénység határa és könnyen mérhető a megfigyelési egységek jövedelmi szintje (Spéder 2002).

Amennyiben a szegénység definiálását a jövedelmi helyzet alapján szeretnénk elvégezni, további kérdés, hogyan definiáljuk a jövedelmet, milyen összetevőit különböztetjük meg, és azokat hogyan mérjük. A szegénység azonban sok szegénységkutató meggyőződése szerint komplexebb fogalom annál, minthogy egyetlen tényező, a jövedelem alapján vizsgáljuk. További figyelembe veendő tényező lehet az örökölt vagyon, a saját

termelés értéke, a hitelek vagy a rokonok támogatásai. Ezek hozzájárulhatnak a jólét emelkedéséhez az egyén jövedelmi szintjének változása nélkül is. A komplexebb megközelítés problémája azonban, hogy a jövedelmen kívüli tényezők számbavétele rendkívül nehéz (Spéder 2002).

A szegény és nem szegény népesség közötti határvonal meghúzására nem létezik egyetlen kizárólagos definíció. A szegénységnek objektív és szubjektív koncepciói különböztethetők meg. Az *abszolút* szegénységkonceptiók abból a feltételezésből indulnak ki, hogy a szükségleteknek létezik egy tértől és időtől független köre. Azokat, akik nem képesek ezeknek a minimális szükségleteknek a kielégítésére, reálisan nevezhetjük szegénynek. A *relatív* szegénységkonceptiók a szegényeket a társadalomban elfoglalt relatív jövedelmi helyzetük alapján határozzák meg. A koncepció szerint szegénynek lehet tekinteni a társadalom valamely átlagos jóléti szintjétől meghatározott mértékben elmaradókat, vagy azt a szintet tekinthetjük szegénységi küszöbnek, ami alatt a lakosság bizonyos hányada (ötöde, vagy tizede) él. A *szociálpolitikai* szegénységkonceptiók jelentőségét az adja, hogy számos szociális ellátási forma jogosultsági határát ezek segítségével határozzák meg. Ilyen gyakran alkalmazott szegénységi küszöb lehet a nyugdíjminimum vagy a minimálbér.

Az eddig bemutatott objektív koncepcióktól eltér a szubjektív szegénységkonceptió, amely – bár nem képezheti a kormányzati döntések alapját, – fontos szerepet játszhat a társadalmi értékek, hiedelmek és viselkedési formák megértésében (Samman 2007). E koncepció két vonatkozásban értelmezhető: egyrészt kiket tartanak szegénynek az emberek, másrészt hogyan ítélik meg saját helyzetüket a jövedelmi egyenlőtlenségek rendszerében (Spéder 2002).

A szegénységi küszöb felhasználásával meghatározhatók a jövedelmi szegénység legfontosabb mutatószámai. A szegénység három alapvető dimenziója a létszamarány, a mélység és az egyenlőtlenség. A létszamarány a szegénységi rátával vagy aránnyal (H) mérhető, a szegénységi küszöb alatt élők népességén belül arányát mutatja meg (Ravallion 1996).

$$H = \frac{p}{n}, \quad (1)$$

ahol p a szegénységi küszöböt el nem érő jövedelműek száma, n pedig a népességszám. A mutató a szegénység kiterjedtségét méri, hátránya azonban, hogy a szegénység mélységéről nem árul el információt, hiszen ha egy szegénységben élő helyzete tovább romlik, és még rosszabb anyagi helyzetbe kerül, a szegénységi ráta értéke nem változik.

Ezért érdemes az ún. szegénységi rést is meghatározni, amely a szegények átlagos jövedelmének a szegénységi küszöbtől vett távolságát méri, és a szegénység mélységéről tájékoztat. Ahhoz, hogy ez a mutató időbeli és térbeli összehasonlítást is lehetővé tegyen, ki lehet azt a szegénységi küszöb arányában fejezni, és az így nyert relatív szegénységi rés (I) használható a szegénység mélységének jellemzésére.

$$I = \frac{1}{p} \sum_{i=1}^p \frac{g_i}{z}, \quad (2)$$

ahol g_i a szegénységi réseket fejezi ki, z pedig a szegénységi küszöb (Hajdú 1997).

A jövedelemegyenlőtlenségek mérésére leggyakrabban a Gini-együtthatót (G) használják, ami a vizsgált és az egyenletes eloszlás közötti terület és az egyenletes eloszlás

Lorenz-görbéje alatti terület hányadosaként határozható meg. A Lorenz-görbe a jövedelem vizsgálata esetén azt mutatja meg, hogy a népesség bizonyos százaléka az összes jövedelem mekkora százalékával rendelkezik (Hajdu 1997).

A Gini-együttható helyett – annak hátrányos tulajdonságai miatt – alkalmazott másik jövedelemegyenlőtlenségi mérce lehet a legfelső népességtized vagy -ötöd összjövedelmének és a legalsó népességtized vagy -ötöd összjövedelmének a hányadosa. Egy harmadik lehetőség az egyenlőtlenségek mérésére az Éltes–Frigyes-index (HIM), ami az átlagjövedelem fölött élők átlagjövedelmének és az átlagjövedelem alatt élők átlagjövedelmének a hányadosaként határozható meg:

$$HIM = \frac{\bar{x}_f}{\bar{x}_a}, \quad (3)$$

ahol $\bar{x}_f$ az átlagjövedelem fölött élők átlagjövedelme és $\bar{x}_a$ az átlagjövedelem alatt élők átlagjövedelme (Kovács 2011).

A két leggyakrabban használt, fent bemutatott szegénységi mutató (a szegénységi ráta és a relatív szegénységi rés) nem felel meg a Sen (1976)³ által megfogalmazott axiómáknak, mivel a szegénységi ráta mindkét axiómát, a relatív szegénységi rés pedig a transzferaxiómát sérti. A fentebb bemutatott szegénységi mutatók mellett tehát indokolt lehet további, az axiómáknak megfelelő mutatószámok alkalmazása is.

A négyzetes szegénységi rés a szegénységi küszöbtől való eltérések négyzeteit átlagolja. Foster dolgozott ki egy mutatót, amely a nagyobb lemaradásokhoz nagyobb súlyt rendel. Az általa kidolgozott mutató általános alakja a következő:

$$P_A = \sum_{i=1}^p \frac{1}{n} \cdot \left(1 - \frac{y_i}{z}\right)^A, \quad (4)$$

ahol y_i az i -dik szegény jövedelme. Ha $A = 1$, akkor a súlyozatlan szegénységi részt kapjuk, ha pedig $A = 2$, akkor eredményül a négyzetes szegénységi rés adódik (Barr 2004):

$$P_2 = \sum_{i=1}^p \frac{1}{n} \cdot \left(1 - \frac{y_i}{z}\right)^2, \quad (5)$$

A négyzetes szegénységi rés előnye, hogy érzékeny a szegények körében tapasztalható jövedelemeloszlás változásaira. Ha ugyanis egy szegénységi küszöb alatt élő jövedelmének egy részét elvonják, egy nála szegényebbnek pedig valamilyen juttatást folyósítanak, az sem a szegénységi ráta, sem a szegénységi rés értékét nem változtatja meg, viszont a négyzetes szegénységi rés értékét csökkenti (Adams 2003).

Sen (1976) kidolgozott egy indexet, mely mindkét axiómát kielégíti:

$$P_S = H \cdot [I + (1 - I) \cdot G_p], \quad (6)$$

ahol G_p a szegény népesség jövedelemeloszlásának Gini együtthatója. A Sen-index kidolgozása óta már a továbbfejlesztett változata, az úgynevezett SST (Sen–Shorrocks–

³ Sen (1976) axiómái szerint a szegénységi mutatóknak két feltételt kell kielégíteniük. A *monotonitás axiómája* kimondja, hogy minden más tényező változatlansága mellett a szegénységi mutató értékének növekednie kell valamely, a szegénységi küszöb alatt élő személy jövedelmének a csökkenése esetén. A *transzfer axióma* szerint minden egyéb változatlansága mellett a szegénységi mutató értékének növekednie kell, ha egy, a szegénységi küszöb alatt lévő személy jövedelemtranszfer juttat egy nála magasabb jövedelműnek. Vagyis ha a szegénységben élőtől valamilyen címen jövedelmet vonnak el, miközben egy nála magasabb jövedelmű személy támogatást kap, akkor Sen axiómája szerint a szegénységi mutató értékének növekednie kell.

Thon) -index is megszületett, amely a Sen-index hátrányos tulajdonságait igyekszik kiküszöbölni (Hajdu 2012).

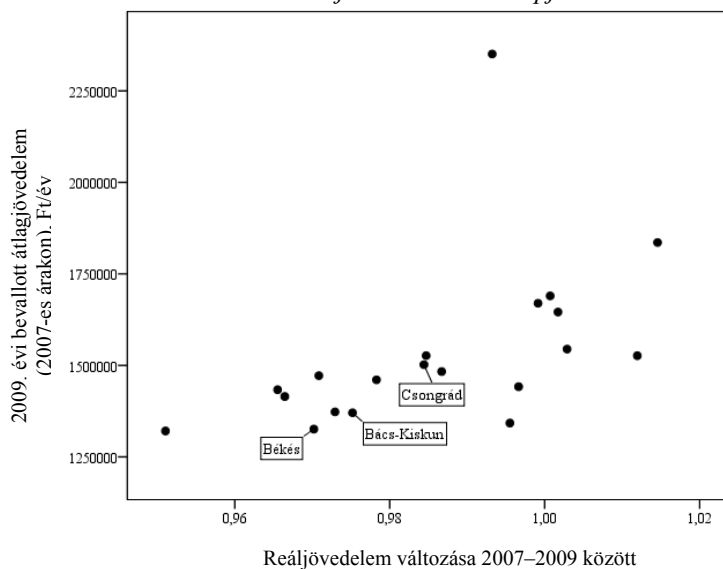
Szegénység Dél-Alföldön

Magyarországon 2007 és 2009 között a relatív szegénység növekedett, 2007-hez képest 2009-re 12,6%-ról 13,9%-ra emelkedett (Gábos Szivós 2010). A szegények aránya mellett a szegénység mélysége is nőtt. A szegénységi ráta ingadozása a korábbi években is jellemző volt, azonban a 2007 óta tapasztalható növekedés jelentősebb. Ennek eredményeként ma a szegénység kockázata az 1990-es évek közepén megfigyelthez hasonló. A szegénység mélységének növekedése azt jelzi, hogy megnőtt a szegénységből való kitöréshez szükséges erőfeszítés nagysága. A szegénységi mutatók romlása leginkább a munkanélküliségi ráta, valamint a kizárólag inaktív taggal rendelkező háztartásokban élők arányának növekedésével magyarázható (Gábos-Szivós 2010).

Az ország legtöbb megyéjében a reáljövedelem csökkent a válság éveiben. Ez alól Dél-Alföld megyéi sem jelentenek kivételt (a reáljövedelem csökkenésének mértéke (3; 2,5 és 1,6%)). A 2007-es jövedelmi szint és a 2007–2009 közötti (inflációtól megtisztított) jövedelemváltozás együttes vizsgálata alapján megállapítható (2. ábra), hogy gazdasági szempontból leginkább kedvezőtlen helyzetben Békés megye van, hiszen ott a jövedelem szintje és a jövedelem emelkedésének mértéke is alacsony. A legjobb helyzetben az országos átlag szintjét megközelítő Csongrád megye található.

2. ábra

Magyarország megyéinek megoszlása a 2007 és 2009 közötti jövedelemváltozás és a 2009-es jövedelemszint alapján

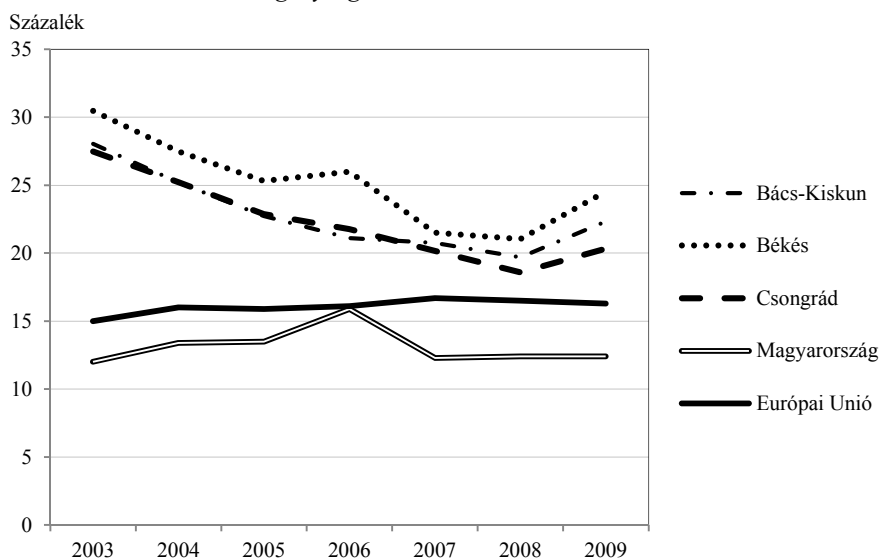
Forrás: saját szerkesztés a NAV adatbázisa alapján.

A szegénység alakulását Dél-Alföld megyéiben a három alapvető dimenzióját leíró mutató (szegénységi ráta, relatív szegénységi rés és az Éltető–Frigyes-index), valamint az ezekből képzett indexek (a négyzetes szegénységi rés és a Sen-index) segítségével mutatom be.

A szegények aránya (3. ábra) Dél-Alföld valamennyi megyéjében meghaladja az országos és az uniós szintet. 2003-ban még mindhárom megyét a szegények rendkívül magas aránya jellemezte (a szegénységi arány 25–30% körül alakult). Figyelemre méltó ugyanakkor a régió adatainak az országos és uniós értékekhez való közeledése a 2003–2008 közötti időszakban, amely a dél-alföldi értékek javulásának, valamint az országos és az uniós értékek stagnálásának köszönhető. A válság hatására azonban a régió megyéiben nőtt a szegények aránya, és 2009-ben már ismét mindhárom megyében meghaladta a 20%-ot.

A relatív szegénységi rés adatai esetén (4. ábra) szintén jelentős a régió elmaradása az uniós és az országos értékektől. A szegénység mélysége mindhárom megyében meghaladja ugyanis az átlagértékeket. A vizsgált időszak elején (2000 és 2002 között) nőtt a szegénység mélysége, miközben hazánkban ezzel éppen ellentétes tendencia játszódtott le. A szegénységi rés értéke meghaladta az 50%-ot, az azt követő öt évben nem is változott. A vizsgált időszak végén (2006 és 2009 között) a szegénységi rés kismértékben csökkent. A válság tehát nem eredményezte a szegénység további mélyülését.

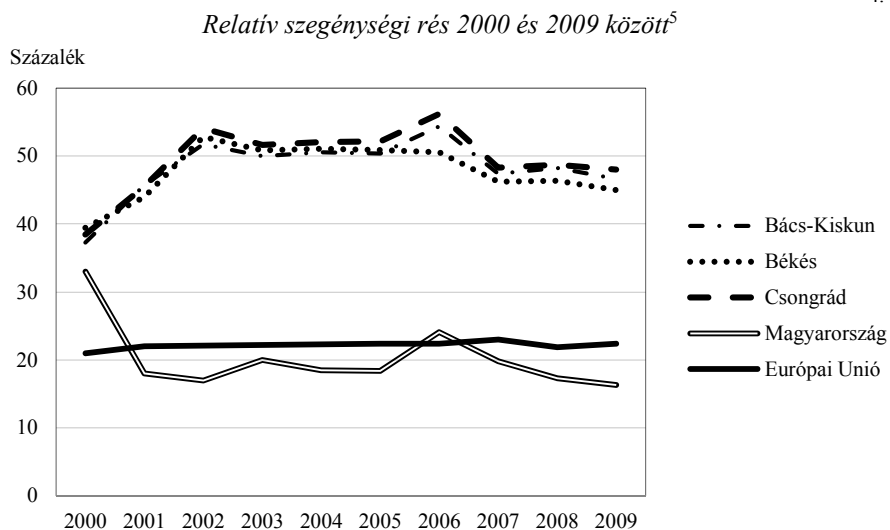
3. ábra

Szegénységi ráta 2003 és 2009 között⁴

Forrás: saját szerkesztés a NAV és az Eurostat adatbázisa alapján.

⁴ Az Európai Unió adatai 2003-ig 15 országra, 2004-2006 között 25 országra, 2007-től pedig 27 országra vonatkoznak. Magyarország 2004. évi szegénységi rátájának forrása: Vukovich (2008) 14. old.

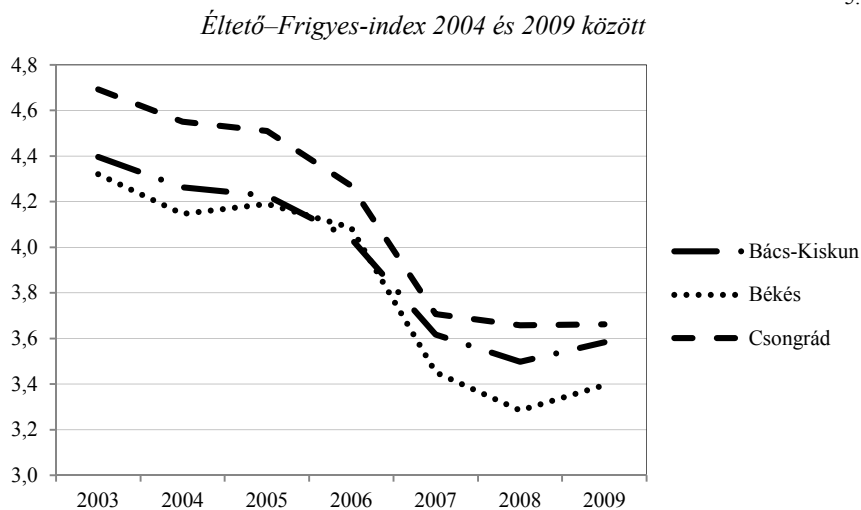
4. ábra

Forrás: saját szerkesztés a NAV és az Eurostat adatbázisa alapján.

Az egyenlőtlenségek alakulásával kapcsolatban megállapítható (5. ábra), hogy azok 2003 és 2008 között folyamatosan csökkentek, bár ennek mértéke változott, 2005 után jelentősen megnőtt. 2008 után a csökkenő tendencia megtörni látszik, és az egyenlőtlenségek növekedése kezdődik.

5. ábra

Forrás: saját szerkesztés a NAV adatbázisa alapján.

⁵ Az Európai Unió adatai 2003-ig 15 országra, 2004–2006 között 25 országra, 2007-től pedig 27 országra vonatkoznak. Magyarország 2004. évi szegénységi rés értékének forrása: Társadalmi Kirekesztés Elleni Bizottság (2006): *Helyzetelemzés a Szociális védelemről és társadalmi összetartozásról szóló Nemzeti Stratégiai Jelentés c. dokumentum 1. fejezetéhez.*

A szegénység mélységének változásai a négyzetes szegénységi rés értékein keresztül is vizsgálhatók (6. ábra), ez utóbbi mutató ugyanis érzékenyebb a szegények körében bekövetkező jövedelemváltozásokra. A régió megyéiben 2000 és 2009 között tapasztalható tendencia hasonló a relatív szegénységi rés esetében megfigyelhetőkhöz, azonban a változások ez esetben nagyobb mértékűek. Az évtized első két évében a mutató értéke mintegy másfélszeresére nőtt, az időszak végén pedig enyhén csökkenni kezdett. A négyzetes szegénységi rés alakulása alapján úgy tűnik, hogy a válság kirobbanásakor egyfajta nivellálódás figyelhető meg a jövedelmekben, aminek lehet az az oka, hogy a gazdasági visszaesés először a gazdaságilag fejlettebb térségeket érinti, és a perifériákon csak később jelentkezik a válság hatása. Ennek alátámasztására és bizonyítására hosszabb adatsorra lenne szükség.

6. ábra

Négyzetes szegénységi rés 2000 és 2009 között

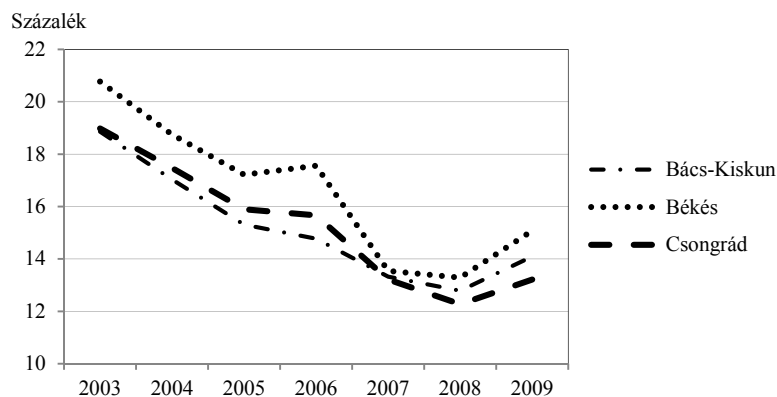

Forrás: saját szerkesztés a NAV adatbázisa alapján.

A Sen-index (7. ábra) csökkenése a szegények jövedelmének emelkedését jelzi 2003 és 2008 között. A válság hatása a mutató 2009. évi értékének növekedésében tükröződik, ami a szegénység növekedését jelzi.

7. ábra

Sen-index 2003 és 2009 között

Forrás: saját szerkesztés a NAV adatbázisa alapján.

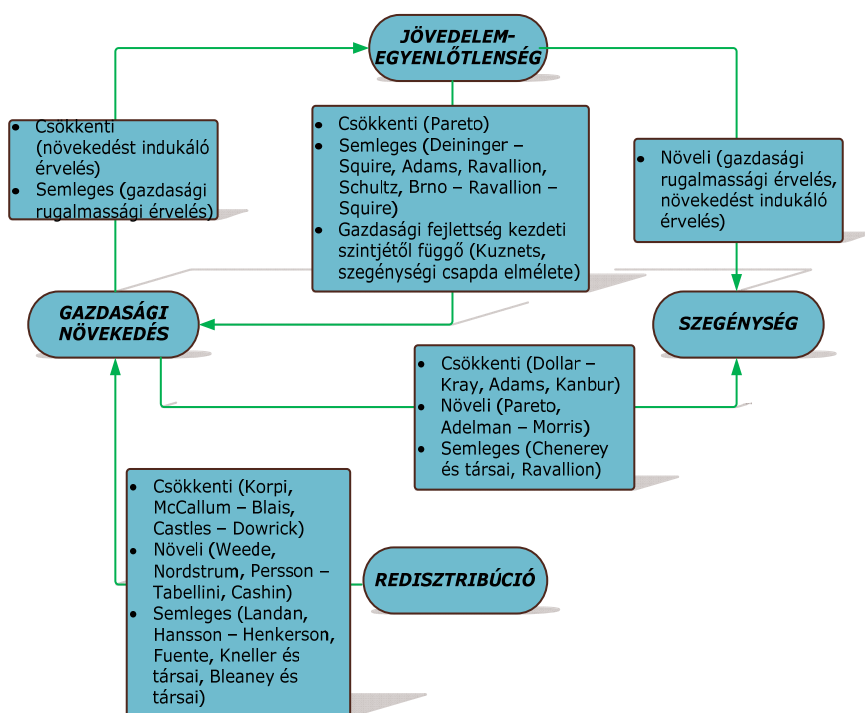
Elméletek a gazdasági növekedés szegénységre gyakorolt hatásáról

Számos közgazdász (Chenery et al. 1974, Adelman és Morris 1973, Ravallion 2009) úgy vélte, hogy a gazdasági növekedés fokozása önmagában nem elegendő a szegénység csökkentéséhez. Napvilágot láttak azonban olyan kutatási eredmények is, amelyek a szegénység és a gazdasági növekedés között szignifikáns kapcsolatot feltételeztek (Siposné Nándori 2009). Dollar és Kray (2001) álláspontja szerint a gazdasági növekedés a szegények helyzetét ugyanolyan mértékben javítja, mint a társadalom bármely tagját.

Adams (2003) 50 fejlődő országra kiterjedő vizsgálatában azt állapította meg, hogy a gazdasági növekedés szignifikánsan csökkenti a szegénységet, ami annak köszönhető, hogy a gazdasági növekedés csekély hatással bír a jövedelemegyenlőtlenségek alakulására. Emiatt ugyanis a gazdasági növekedés a társadalom valamennyi tagjának hasonló mértékben növeli a jövedelmét, tehát a szegények helyzete is javul. Adams (2003) azt is megállapította, hogy az egy főre jutó GDP emelkedésének hatására a szegénységi mutatók csökkenésének mértékében eltérés tapasztalható a szegénységi mutatók érzékenységeinek változásával. A növekedés ugyanis a jövedelemváltozásra legkevésbé érzékeny szegénységi rátát csökkenti a legkevésbé, míg a leginkább érzékeny négyzetes szegénységi rést csökkenti leginkább. A gazdasági növekedés és a jövedelemeloszlás kapcsolatának modelljét a 8. ábra szemlélteti.

8. ábra

A szegénység és a gazdasági növekedés modellje

Forrás: saját szerkesztés.

A fent bemutatott elméletek mellett olyan elméletek is napvilágot láttak, amelyek a gazdasági növekedés és a szegénység kapcsolatának vizsgálata kapcsán a jövedelem-egyenlőtlenségek alakulását is figyelembe vették. Két különböző elmélet alakult ki arra vonatkozóan, hogy a kezdeti jövedelemegyenlőtlenségek hogyan befolyásolják a szegénység csökkentésének mértékét. Az egyik az úgynevezett „növekedést indukáló érvelés” (Ravallion 1996), amely az egyenlőtlenségek kezdeti szintje és a szegénység csökkentésének üteme között közvetett kapcsolatot feltételez. A nagyobb jövedelemegyenlőtlenségek hatására először a gazdasági növekedés csökken le, majd ennek hatására csökken a szegénység csökkentésének mértéke (Persson és Tabellini 1991).

A másik, úgynevezett „gazdasági rugalmassági érvelés” (Ravallion 1996) a jövedelemegyenlőtlenségek és a szegénység mértéke között közvetlen kapcsolatot feltételez. A modell feltételezése szerint az egyenlőtlenségek nincsenek hatással a gazdasági növekedésre. A gazdasági növekedés azonos mértékben növeli a társadalom valamennyi tagjának jövedelmét. Minél nagyobbak azonban a jövedelemegyenlőtlenségek, abszolút értékben a szegények jövedelme annál kisebb mértékben nő. Ilyen módon tehát a nagyobb jövedelemegyenlőtlenségek kisebb mértékű szegénységcsökkenéshez vezetnek. A szegénység csökkentését célzó politikák tehát kevésbé hatékonyak egy magas jövedelemegyenlőtlenségekkel jellemezhető országban (Ravallion és Chen 1996).

Adams (2003) kutatási eredményei alapján a tanulmány hipotézise, hogy Dél-Alföldön a gazdasági növekedés szignifikánsan csökkenti a szegénységet, és a hatás mértéke az egyes szegénységi mutatók érzékenységének növekedésével emelkedik.

Az elemzés módszertana

A gazdasági növekedésnek a szegénységre gyakorolt hatása az alábbi modell segítségével vizsgálható:

$$\lg P_{it} = \beta_0 + \beta_1 \cdot \lg \mu_{it} + \beta_2 \cdot \lg EDUC_{it} + \beta_3 \cdot \lg REG_{it} + a_i + \varepsilon_{it}, \quad (7)$$

ahol P szegénységi mérőszám i megye t . időpontjában. A modellben három magyarázóváltozó szerepel: μ_{it} a gazdasági növekedés mérőszáma, az $EDUC$ a középiskolai (szakiskolai, gimnáziumi és szakközépiskolai) tanulók aránya a teljes népességben, a REG pedig az adott megyével szomszédos valamennyi megye egy főre jutó GDP szintjének az átlaga, amely a szomszédos hatásokat fejezi ki. Az $EDUC$ változó a humán tőke fejlettségének proxyja, amelynek a modellben való szerepeltetése azért lényeges, mert segítségével kiszűrhetjük azokat a szegénységi mérőszámokban mutatkozó különbségeket, amelyek az egy főre jutó humán tőkében mutatkozó különbségekből adódnak.

A modellben szereplő β_0 konstans, β_1 a μ_{it} -re vonatkozóan fejezi ki a szegénység gazdasági rugalmasságát, β_2 a humán fejlettség, β_3 pedig a környező megyék gazdasági fejlettségének szegénységre gyakorolt hatásáról nyújt információt. A REG és az $EDUC$ változó bevonása a modellbe lehetővé teszi, hogy a megyék közötti, humán fejlettségből, illetve területi korrelációból adódó eltéréseket kiszűrve legyen meghatározható a gazdasági növekedés szegénységre gyakorolt hatása.

A szegénység a már bemutatott szegénységi mutatókkal (szegénységi ráta, relatív szegénységi rés, Éltető–Frigyes-index, négyzetes szegénységi rés, Sen-index) operacionálizálható. A fent bemutatott szegénységi indexek meghatározása az APEH Dél-Alföldi Regionális Igazgatósága által a 2000 és 2009 közötti időszakra a régió három megyéjére

GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS HATÁSA A JÖVEDELMI SZEGÉNYSÉG ALAKULÁSÁRA DÉL-ALFÖLDÖN 63

vonatkozóan rendelkezésekre bocsátott (a személyijövedelemadó-bevallásokból származó) jövedelemadatokból, valamint a NAV személyijövedelemadó-bevallásokról a Teir adatbázisában elérhető adatokból történik.⁶ A szegénységi küszöb minden esetben a mediánjövedelem 60%-a, aminek az alkalmazása lehetővé tette az eredmények egy részének az országos és az európai uniós adatokkal való összehasonlítását a 7. fejezetben.⁷

A szegénységhez hasonlóan a gazdasági növekedés mérése szintén több mutatószámmal lehetséges. Leggyakrabban a vásárlóerő-paritáson számított egy főre jutó GDP-, illetve GNP-adatokat, vagy az egy főre jutó átlagjövedelem, illetve az átlagos fogyasztás szintjét szokták használni.⁸ A kétféle mérőszám használata azonban nem mindig vezet azonos eredményre (Siposné Nándori 2009). Adams (2013) kutatásában a vizsgált 101 esetből minden harmadiknál eltérő irányban változott a kétféle mutató. Az eltérések leginkább a két változó eltérő definíciójából és jelentéséből következnek. Az átlagjövedelem értékei a háztartási felvételekből származnak, így azok rendszerint szoros korrelációban állnak a háztartási kiadásokkal. A nemzeti számlákban viszont (ahonnan az egy főre jutó GDP-értékek nyerhetők) a háztartási kiadások maradék változóként szerepelnek, tehát a számlákban bárhol elkövetett hiba vagy bizonyos adatok kihagyása a háztartási kiadások értékét változtatja meg. Számos közgazdász úgy véli, hogy a nemzeti számlákból nyerhető adatok pontosabbak, mint egy reprezentatív felmérés adatai, azonban Deaton (2001) szerint ennek a megállapításnak semmilyen tudományos alapja nincs. A gazdasági növekedés mutatószámai közül az egy főre jutó reál GDP és az alkalmazásban állók havi nettó átlagjövedelme szerepel a számításokban. Az adatok a KSH adatbázisában megyei szinten rendelkezésre állnak. Mivel mindkét adatsort folyóáron publikálják, szükség van az adatok inflációtól való megtisztítására, hogy a számítás reálértékekkel elvégezhető legyen.

Az optimális regressziófüggvény meghatározása panel regressziós elemzéssel történik, mivel a regressziós összefüggésben szereplő változók 3 megyére (Bács-Kiskun, Békés, Csongrád) és tíz évre (2000–2009) állnak rendelkezésre. A regressziós elemzést a Gretl-programmal végzem. Az elemzés során a „pooled” OLS, valamint az állandó és a véletlen hatású becslést alkalmazom. A pooled OLS-moddal egyetlen regressziós összefüggést határoz meg valamennyi vizsgált területegység valamennyi vizsgált időpontjára. Az állandó hatású modell lényege, hogy a vizsgált területegységekre eltérő regressziós összefüggést határoz meg, viszont azok csupán a tengelymetszetükben térnek el egymástól, a meredekségükben nem. A véletlen hatású modell ezzel szemben azt feltételezi, hogy a területegységenkénti tengelymetszet nem fix, hanem egy véletlen hatására változik, ezáltal egy valószínűségi változóval írható le.

A pooled OLS számításakor meghatározott F-próba szignifikanciájából következtethetünk arra, hogy az állandó hatású modell vagy a pooled OLS ad megbízhatóbb ered-

6 Bár az adatok tartalmazhatnak torzításokat (például: az eltitkolt jövedelmek, a feketegazdaságból származó jövedelmek, a csak törtévbén jövedelmet bevallók tévesen szegénynek tekintése az alacsony éves jövedelem miatt), megyei/regionális szinten megbízhatóbb adatforrás hiányában a személyijövedelemadó-adatok alapján történik az elemzés.

7 Az összehasonlításnál szem előtt kell tartani ugyanakkor, hogy az Eurostat adatbázisából származó országos és uniós adatok nem adóbevallásokból, hanem statisztikai adatgyűjtésekből származnak.

8 A szegénység vizsgálata során a gazdasági növekedés változójaként az egy főre jutó átlagjövedelmet, illetve fogyasztást veszi alapul Kuznets (1955), Kanbur (1987), Kakwani (1993), Ravallion és Chen (1996), Bourguignon (2002); az egy főre jutó reál GNP-t, illetve GDP-t veszi alapul Cashin (1995), Collier és Dollar (1999); és mindkét típusú mutatót felhasználja az elemzéseiben Adams (2003).

ményeket. A Breusch–Pagan-teszt szignifikanciája pedig arról tájékoztat, hogy a véletlen hatású modell vagy az OLS eredményez-e megbízhatóbb becslést.

A gazdasági növekedés szegénységre gyakorolt hatása Dél-Alföldön

A regressziós elemzés elvégzése előtt szükséges a multikollinearitás vizsgálata. A VIF-értékek (1. táblázat) alapján megállapítható, hogy a magyarázóváltozók között nincs káros multikollinearitás.

1. táblázat

A magyarázóváltozók VIF értékei

Magyarázóváltozó	A gazdasági növekedés	
	egy főre jutó GDP-vel mérve	keresőtevékenységből származó reáljövedelemmel mérve
GDP	3,719	–
JOVEDELEM	–	1,324
EDUC	3,861	1,352
REG	1,085	1,123

Forrás: saját számítás NAV-adatbázis alapján.

Az egyes modellek esetén a hibatagok korrelátlanságának tesztelése is szükséges, amit a Durbin–Watson-teszt segítségével végezhetünk el. A hibatagokra vonatkozó további feltétel, hogy a varianciájuknak konstansnak kell lennie. A feltételt az egyes modellek esetén grafikusán teszteltem úgy, hogy a becsült reziduumokat a kiválasztott magyarázóváltozó vagy az eredményváltozó becsült értékének függvényében ábrázoltam. A feltétel valamennyi modell esetén teljesült.

A (7) képlet alapján számított pooled OLS regresszió eredményei alapján megállapítható, hogy az egy főre jutó bruttó hozzáadott érték növekedése szignifikánsan csökkenti a szegénységi ráta és növeli az Éltető–Frigyes-index értékét (2. táblázat). Az egy főre jutó reál GDP 1%-os növekedése Dél-Alföldön 0,42%-kal csökkenti átlagosan a szegénységi küszöb alatt élők népességen belüli arányát, és 0,28%-kal növeli a jövedelmek egyenlőtlenségét. A modellben a humán fejlettséget kifejező EDUC változó hatása nem szignifikáns, a környező megyék átlagos GDP-je pedig fordított arányban áll a szegénységi rátával és az Éltető–Frigyes-indexszel. Abban az esetben, ha a relatív szegénységi rés szerepel eredményváltozóként a modellben, egyik magyarázóváltozó hatása sem bizonyul szignifikánsnak.

GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS HATÁSA A JÖVEDELMI SZEGÉNYSÉG ALAKULÁSÁRA DÉL-ALFÖLDÖN 65

2. táblázat

*A gazdasági növekedés hatása az alapvető szegénységi mutatókra pooled OLS esetén
(a gazdasági növekedést az egy főre jutó GDP-vel mérve)*

Magyarázóváltozók	Regressziós koeficiensek, ha					
	Y = H	p-érték	Y = I	p-érték	Y = HIM	p-érték
Konstans	11,3699 (9,475)	1,3*10 ^{-6***}	-0,957 (-0,5066)	0,6190	3,185 (2,436)	0,0331**
GDP	-0,421 (-3,873)	0,026**	0,105 (0,6080)	0,5512	0,276 (2,333)	0,0397**
EDUC	0,156 (0,7677)	0,4588	0,194 (0,6236)	0,5412	0,031 (0,1426)	0,8891
REG	-0,003 (-10,147)	4,3*10 ^{-7***}	0,010 (0,1707)	0,8665	-0,419 (-7,25)	1,64*10 ^{-5***}
R ²	0,916		-0,035		0,785	
Elemszám	21		30		21	
Durbin–Watson	2,223		2,06		1,511	
F szignifikanciája	0,033		0,212		0,033	
Breusch–Pagan-teszt szignifikanciája	0,231		0,209		0,231	
Alkalmasabb modell	állandó hatású modell		–		állandó hatású modell	

Forrás: saját számítás NAV-adatbázis alapján.

Megjegyzés: zárójelben a t-próba értékei.

A szegénységi indexek vonatkozásában (3. táblázat) megállapítható, hogy a Sen-index értékét szignifikánsan csökkenti egyrészt az adott megye gazdasági növekedése, másrészt a környező megyék gazdasági növekedése is. Adott megye egy főre jutó GDP-jének 1%-os emelkedése a Sen-index értékét 0,43%-kal csökkenti átlagosan, a környező megyék átlagos egy főre jutó GDP-jének 1%-os emelkedése pedig 0,66%-kal. A négyzetes szegénységi rés alakulását sem az adott megye, sem a szomszédos megyék gazdasági növekedése nem befolyásolja szignifikánsan.

3. táblázat

*A gazdasági növekedés hatása a szegénységi indexekre pooled OLS esetén
(a gazdasági növekedést az egy főre jutó GDP-vel mérve)*

Magyarázóváltozók	Regressziós koeficiensek, ha			
	Y = P ₂	p-érték	Y = P _S	p-érték
Konstans	4,091 (1,588)	0,1307	7,993 (6,732)	3,23*10 ^{-5***}
GDP	0,1252 (0,5292)	0,6035	-0,4332 (-4,026)	0,002**
EDUC	0,4098 (0,9668)	0,3472	0,381 (1,892)	0,085
REG	-0,032 (-0,3773)	0,7106	-0,664 (-12,65)	6,74*10 ^{-8***}
R ²	-0,0177		0,936	
Elemszám	30		21	
Durbin–Watson	1,8735		2,978	
F szignifikanciája	0,238		0,504	
Breusch–Pagan-teszt szignifikanciája	0,201		0,175	
Alkalmasabb modell	–		–	

Forrás: saját számítás NAV-adatbázis alapján.

Megjegyzés: zárójelben a t-próba értékei.

Az F-próba és a Breusch–Pagan-teszt szignifikanciája alapján megállapítható, hogy a relatív és a négyzetes szegénységi rés, valamint a Sen-index esetén a pooled OLS becslés a leginkább megbízható. A szegénységi ráta és az Éltető–Frigyes-index esetén azonban az állandó hatású modell pontosabb eredményt ad, mint a pooled OLS. Ez utóbbi modellbecslések eredményei alapján látható (4. táblázat), hogy adott megye gazdasági növekedése nem befolyásolja szignifikánsan a vizsgált két szegénységi mutató alakulását, viszont a környező megyék gazdasági növekedésének hatása továbbra is szignifikáns. Egy százalékos emelkedés a környező megyék egy főre jutó GDP szintjében a szegénységi ráta értékét 0,544, míg az Éltető–Frigyes-index értékét 0,51%-kal csökkenti.

4. táblázat

*A szegénység gazdasági rugalmassága „állandó hatású” modell esetén
(a gazdasági növekedést az egy főre jutó GDP-vel mérve)*

Magyarázóváltozók	Regressziós koefficiensek, ha			
	Y = H	p-érték	Y = HIM	p-érték
Konstans	4,899 (0,8107)	0,4385	17,842 (3,664)	0,0052***
GDP	0,074 (0,1404)	0,8914	-0,6176 (-1,450)	0,1809
EDUC	-0,859 (-0,559)	0,5896	2,727 (2,204)	0,0549*
REG	-0,544 (-3,919)	0,035***	-0,510 (-4,563)	0,0014***
R ²	0,912		0,876	
Elemzészám	21		21	
Durbin–Watson	2,07		1,63	

Forrás: saját számítás NAV-adatbázis alapján.

Megjegyzés: zárójelben a t-próba értékei.

A gazdasági növekedést a keresőtevékenységből származó egy főre jutó reáljövedelemmel mérve (5. és 6. táblázat) a regressziószámítás az előzőektől részben eltérő eredményre vezet. A pooled OLS becslés esetén a reáljövedelem növekedése valamennyi szegénységi mutatót szignifikánsan befolyásolja, a szegénységi rátát és a Sen-index értékét csökkenti, míg a többi szegénységi mutató értékét növeli. Az Éltető–Frigyes-index és a Sen-index esetén azonban a pooled OLS becslésnél megbízhatóbb eredményekre vezet az állandó hatású modell (7. táblázat). Ebben a modellben a Sen-indexre a gazdasági növekedés már nincs szignifikáns hatással, viszont az Éltető–Frigyes-index értékét továbbra is szignifikánsan növeli az átlagjövedelem.

GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS HATÁSA A JÖVEDELMI SZEGÉNYSÉG ALAKULÁSÁRA DÉL-ALFÖLDÖN 67

5. táblázat

*A gazdasági növekedés hatása az alapvető szegénységi mutatókra pooled regresszió esetén
(a gazdasági növekedést a keresőtevékenységből származó reáljövedelemmel mérve)*

Magyarózóváltozók	Regressziós koeficiensek, ha					
	Y = H	p-érték	Y = I	p-érték	Y = HIM	p-érték
Konstans	25,545 (4,667)	0,007***	-8,707 (-3,570)	0,0024***	-13,4344 (-4,035)	0,002***
JOVEDELEM	-1,466 (-3,310)	0,007***	0,794 (3,768)	0,0015***	1,56 (5,791)	0,0001***
EDUC	0,3944 (1,447)	0,1758	-0,210 (-0,8901)	0,3858	-0,3902 (-2,353)	0,0383**
REG	-0,588 (-10,37)	5,12*10 ^{-7***}	-0,155 (-2,405)	0,0278**	-0,4048 (-11,73)	1,47*10 ^{-7***}
R ²	0,901		0,423		0,9204	
Elemszám	21		30		21	
Durbin-Watson	1,95		2,987		1,568	
F szignifikanciája	0,156		0,989		0,025	
Breusch-Pagan-teszt szignifikanciája	0,731		0,1877		0,206	
Alkalmasabb modell	-		-		állandó hatású modell	

Forrás: saját számítás NAV-adatbázis alapján.

Megjegyzés: zárójelben a t-próba értékei.

6. táblázat

*A gazdasági növekedés hatása a szegénységi indexekre pooled OLS esetén
(a gazdasági növekedést a keresőtevékenységből származó reáljövedelemmel mérve)*

Magyarózóváltozók	Regressziós koeficiensek, ha			
	Y = P ₂	p-érték	Y = P _s	p-érték
Konstans	-7,43 (-2,388)	0,0288**	17,2231 (2,558)	0,0266**
JÖVEDELEM	1,1553 (4,292)	0,0005***	-1,071 (-1,965)	0,075*
EDUC	-0,205 (-0,681)	0,5048	0,432 (1,288)	0,2242
REG	-0,275 (-3,341)	0,0039***	-0,697 (-9,987)	7,49*10 ^{-7***}
R ²	0,504		0,883	
Elemszám	21		21	
Durbin-Watson	3,004		1,84	
F szignifikanciája	0,8785		0,035	
Breusch-Pagan-teszt szignifikanciája	0,187		0,952	
Alkalmasabb modell	-		állandó hatású modell	

Forrás: saját számítás NAV-adatbázis alapján.

Megjegyzés: zárójelben a t-próba értékei.

A szomszédos megyék átlagos gazdasági növekedése valamennyi szegénységi mutató értékét szignifikánsan csökkenti. Egy százalékos növekedés a szomszédos megyék átlagos egy főre jutó GDP-jében a szegénységi rátát 0,588, a szegénységi rést 0,155, az Élhető-Frigyes-indexet 0,578, a négyzetes szegénységi rést 0,275, a Sen-indexet pedig 0,842%-kal csökkenti átlagosan.

7. táblázat

*A szegénység gazdasági rugalmassága „állandó hatású” modell esetén
(a gazdasági növekedést a keresőtevékenységből származó reáljövedelemmel mérve)*

Magyarázóváltozók	Regressziós koefficiensek, ha			
	Y = HIM	p-érték	Y = P _s	p-érték
Konstans	-3,137 (-0,7065)	0,4978	9,727 (1,042)	0,3244
JOVEDELEM	1,397 (4,809)	0,001***	0,149 (0,2442)	0,8126
EDUC	2,081 (2,804)	0,0206**	2,097 (1,344)	0,2117
REG	-0,5778 (-10,04)	3,46*10 ⁻⁶ ***	-0,842 (-6,964)	6,58*10 ⁻⁵ ***
R ²		0,957		0,932
Elemszám		21		21
Durbin-Watson		2,072		2,42

Forrás: saját számítás NAV-adatbázis alapján.

Megjegyzés: zárójelben a t-próba értékei.

Az első hipotézis tekintetében megállapítható, hogy a gazdasági növekedés szegénységscsökkenésben játszott szerepe a gazdasági növekedés és a szegénység alkalmazott mutatószámaitól függ. Az egy főre jutó reál GDP csupán egyetlen szegénységi mutatót, a Sen-indexet csökkenti szignifikánsan. A keresőtevékenységből származó átlagos reáljövedelem a szegénységi ráta értékét csökkenti, viszont a szegénységi rés, az Éltető-Frigyes-index és a négyzetes szegénységi rés értékét szignifikánsan növeli.

A szomszédos megyék gazdasági növekedése a szegénység több dimenziójára gyakorolt szignifikáns hatást. A szomszédos megyék átlagos egy főre jutó GDP-je szignifikánsan csökkenti a szegénységi rátát, a jövedelmek egyenlőtlenségét és a Sen-indexet. A szomszédos megyék egy főre jutó átlagkeresete viszont valamennyi vizsgált szegénységi mutatót szignifikánsan csökkenti.

A másik hipotézis, amely arra vonatkozik, hogy a szegénységi mutató érzékenységének növekedésével a gazdasági növekedés szegénységscsökkenő szerepe fokozódik, nem fogadható el, mivel a jövedelemeloszlás változásaira érzékenyebben reagáló szegénységi mutatókra nem gyakorolt a gazdasági növekedés erőteljesebb hatást, mint a kevésbé érzékenyekre.

Összegzés

A legfontosabb szegénységi mutatók alakulásának vizsgálata alapján megállapítható, hogy a válsággal együtt járt a szegénységi rátának, a jövedelmek egyenlőtlenségének és a Sen-indexnek az emelkedése. A szegénység mélyülése azonban a válság első néhány évében nem tapasztalható Dél-Alföldön.

Adott megye gazdasági növekedése a szegénységnek csupán néhány mutatóját képes csökkenteni, a többit nem befolyásolja szignifikánsan, vagy éppen ellenkezőleg, növeli azokat. A gazdasági növekedés szegénységre gyakorolt hatásával kapcsolatban nem zárható ki ugyanakkor egy késleltetett hatás. A válság kirobbanásakor ugyanis először a termelés és a kibocsátás visszaesése jelentkezett. A társadalmi problémák – mint a mun-

GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS HATÁSA A JÖVEDELMI SZEGÉNYSÉG ALAKULÁSÁRA DÉL-ALFÖLDÖN 69

kanéلكüliek számának emelkedése – csak később éreztették hatásukat. Míg az ipari termelés már 2008 márciusában visszaesett, addig a munkanélküliség tekintetében a válság első, 2008 októberétől 2009 januárjáig terjedő szakaszában még csak kisebb mértékben emelkedett az álláskeresők száma. A drámai emelkedés csupán ezt követően, 2009-ben indult el (Lócsei 2010). A szegénységi mutatók változása pedig valószínűleg az álláskeresők számának változását követte. Az álláskeresők számának drámai emelkedése csupán 2009–2010-től tapasztalható. Így valószínűsíthető, hogy a szegénység mélységét kifejező mutatók romlása is csak később, 2010-től figyelhető meg. A késleltetett hatás meglétének igazolása további számításokat igényel.

Figyelemre méltó eredmény a szomszédsági hatás a szegénység csökkentésében: a környező megyék növekvő gazdasági teljesítménye a legtöbb szegénységi mutató értékét csökkenti. Vagyis a környező megyék gazdasági fellendülése segít a szegénység mérséklésében.

A fent bemutatott eredmények értelmezése kapcsán nem szabad figyelmen kívül hagynunk azt, hogy a gazdasági növekedés szegénységre gyakorolt hatásának pontos meghatározásához nem elegendő a jövedelmi helyzet vizsgálata. A szegénység egyéb megjelenési formáiban – munkaerő-piaci helyzet, életkor, iskolázottság stb. – bekövetkező változásokat szintén vizsgálni kell.

IRODALOM

- Adams, R. H. Jr. (2003): *Economic Growth, Inequality and Poverty* Policy Research Working Paper, World Bank.
- Adelman, I.–Morris, C. T. (1973): *Economic Growth and Social Equity in Developing Countries*. Stanford University Press, Stanford.
- Alam, A. M. et al. (2005): *Growth, Poverty and Inequality: Eastern Europe and the Former Soviet Union* The World Bank, Washington D. C.
- Atkinson, A. B. (1975): *The Economics of Inequality*. 2nd ed., Oxford University Press, Oxford.
- Barr, N. (2004): *The Economics of the Welfare State*, 4th edition, Oxford University Press and Stanford University Press, Gosport.
- Bokor Ágnes (1985): *Depriváció és szegénység. Rétegződés-modell vizsgálat VI.*, Műhelytanulmány, Társadalomtudományi Intézet Budapest.
- Bokor Ágnes (1987): *Szegénység a mai Magyarországon*. Magvető Kiadó, Budapest.
- Bourguignon, F. (2002): *The Growth Elasticity of Poverty Reduction: Explaining Heterogeneity Across Countries and Time Periods*. Delta Working Paper
- Chenery, H.–Montek Ahluwalia, C. L. G.–Bell, J. D.–Richard, J. (1974): *Redistribution with Growth*. Oxford University Press, New York.
- Deaton, A. (2001): Counting the Poor: Problems and Possible Solutions *World Bank Research Observer* 16 (2): 125–147.
- Dollar, D.–Kray, A. (2001): *Growth is Good for the Poor* World Bank Policy Research Working Paper # 2587, World Bank, Washington D.C.
- Eurostat (2010): *Regional GDP per inhabitant in 2007* Eurostat News Release 25/2010 Luxemburg.
- Gábos András–Keller Tamás–Kolosi Tamás–Medgyesi Márton–Szivós Péter–Tóth István György (2010): *Jövedelem egyenlőtlenség és szegénység Magyarországon 2009*. Társadalomtudományi Intézet. Budapest.
- Gábos András–Szivós Péter (2010): Jövedelmi szegénység és anyagi depriváció Magyarországon *Társadalmi R riport* pp. 58-81.
- Hajdu Ottó (1997): *A szegénység mérőszámai* KSH Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat, Budapest.
- Hajdu Ottó (2012): Többváltozós-többdimenziós egyenlőtlenség és a szegénység *Statistikai Szemle* 90 (9): 789–814.

- Hegedüs Péter–Monostori Judit (2005): *A szegénység és a társadalmi kirekesztődés mérőszámai 2005* Elméleti megalapozás; KSH Népeségtudományi Kutató Intézet, Budapest.
- Kanbur, S. M. R. (1987): Measurement and Alleviation of Poverty: With an Application to the Effects of Macroeconomic Adjustmen. *Staff Paper – International Monetary Fund* 34 (1): 60–85.
- Kovács Ilona (2011): A jövedelemeloszlás és jövedelemegyenlőtlenség a személyijövedelemadó-bevallások tükrében *Statistikai Szemle* 89 (3): 294–312.
- Központi Statisztikai Hivatal (2008): Laekeni indikátorok, 2007 – A társadalmi kirekesztődés nemzetközi összehasonlítására szolgáló jelzőszámok *Statistikai Tükör* 104: 1–3.
- Lócsei Hajnalka (2010): A gazdasági világválság hatása a munkanélküliség területi egyenlőtlenségeire In: Fazekas Károly – Molnár György (szerk.): *Munkaerőpiaci Tükör 2010*. pp. 126–141. MTA Köz-gazdaságtudományi Intézet–Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, Budapest.
- Nemes Nagy József (2004): *Tagolt világ – a regionális fejlődés egyenlőtlenségei* II. Magyar Földrajzi Konferencia, Szeged.
- Ravallion, M. (1996) Issues in Measuring and Modeling Poverty *The Economic Journal* 106 (438): 1328–1343.
- Ravallion, M. (2009): *Why Don't We See Poverty Convergence?* World Bank Policy Research Working Paper, No. 4974. The World Bank Development Research Group Director's Office, Washington DC.
- Ravallion, M.–Chen, S. (1996): What Can New Survey Data Tell Us about Recent Changes in Distribution and Poverty? World Bank Policy Research Working Paper, No. 1694. The World Bank Development Research Group Director's Office, Washington DC.
- Sághi Gábor (szerk.) (2005): A jövedelem, mint az anyagi jólét és a szegénység mérőszáma *Társadalomstatistikai Füzetek 43*, Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.
- Samman, E. (2007): Psychological and Subjective Well-being: A Proposal for Internationally Comparable Indicators *Oxford Development Studies* 35 (4): 459–486.
- Sen, A. (1976): Poverty: an ordinal approach to measurement. *Econometrica* 44 (2): 219–230.
- Simons, H. (1938): *Personal income taxation* University of Chicago Press, Chicago.
- Siposné Nándori Eszter (2009): Elszegényedés Észak-Magyarországon *Észak-Magyarországi Stratégiai Füzetek* 6 (2): 68–88.
- Spéder Zsolt (2002): *A szegénység változó arcai: Tények és értelmezések*. Andorka Rudolf Társadalomtudományi Társaság–Századvég, Budapest.

Kulcsszavak: szegénység, gazdasági növekedés, Dél-Alföld.

Resume

The study aims to examine the impact of economic growth on income poverty. Poverty is analysed not only in context with the economic performance of the respective regional unit but also with that of the neighbouring regional units, taking into consideration the role of space and neighbourhood in regional growth and close-up. The analysis targets to disclose how economic performance of recent years influenced the share of population living under poverty threshold, the deepness of poverty and the disparity of incomes.